

FÖRDJUPNING

Utvärdering av makroekonomiska prognoser

Denna fördjupning sammanfattar Konjunkturinstitutets årliga utvärdering av makroekonomiska prognoser, som publicerats som en specialstudie.²⁴ I specialstudien jämförs Konjunkturinstitutets prognosfel för några av de mest centrala variablerna med motsvarande prognosfel för sjutton andra prognosinstitut.²⁵ Detta görs för prognoser för två olika utvärderingsperioder: 2020 och 2016–2020. Utvärderingen har starkt präglats av det tumultartade 2020 och specialstudien fokuserar därför i hög grad på prognoserna gjorda under 2020. För prognoser avseende 2020 rankas Konjunkturinstitutet i de flesta fall bland topp tre, och aldrig sämre än bland de sex främsta prognosmakarna för alla variabler och utvärderingsmått. För perioden 2016–2020 tillhör dock Konjunkturinstitutets prognos för arbetslösheten nästkommande år den sämre halvan av prognosmakarna.

PROGNOSARBETET FÖRÄNDRADES UNDER COVID-19-PANDEMIN

Året 2020 var ett år tyngt av covid-19-pandemin, vilken påverkade samhällets alla delar. På grund av pandemin tvingades prognosmakare att i stor utsträckning basera sina prognoser på antaganden om smittans fortsatta utveckling och de smittreducerande åtgärdernas påverkan på ekonomin. Andra grundläggande antaganden som Konjunkturinstitutet baserade sina prognoser på var hur stor sjukfrånvaron skulle bli i Sverige, antal anställda som skulle omfattas av korttidsarbete och hur den påbjudna och självpåtagna sociala distanseringen och myndigheternas andra åtgärder skulle påverka ekonomin.²⁶

Eftersom smittspridning ligger utanför de flesta prognosmakares expertis valde många att under våren 2020 benämna sina förutsägelser för ekonomin som scenarier i stället för prognoser, just för att de i så stor utsträckning baserades på externa antaganden om pandemin och dess konsekvenser. Flera prognosmakare publicerade, utöver ett huvudscenario, även alternativscenarier för den ekonomiska utvecklingen, medan vissa publicerade

²⁴ För detaljer och mer information, se "Utvärdering av makroekonomiska prognoser", Specialstudie KI 2021:6 på konj.se.

²⁵ Prognosinstituten är (utöver Konjunkturinstitutet): Arbetsförmedlingen, Danske bank, Ekonomistyrningsverket, EU-kommissionen, Handels utredningsinstitut, Landsorganisationen, Nordea, OECD, Riksbanken, regeringen, Riksgälden, Swedbank, Skandinaviska Enskilda Banken, Handelsbanken, Sveriges kommuner och regioner, Svenskt näringsliv samt Unionen.

²⁶ Se exempelvis marginalrutan "Grundläggande antaganden för prognosen" i *Konjunkturläget* juni 2020.

flera scenarier som bedömdes vara lika sannolika. Även i de fall då förutsägelserna kallats prognoser har prognosmakare genomgående betonat att de förlitat sig på antaganden om pandemin och dess konsekvenser. De har också tydliggjort att både antaganden och prognoser eller scenarier har varit behäftade med en ovanligt stor osäkerhet.

Utöver statistik och scenarier för covid-19-pandemins utveckling har ny och mer frekvent ekonomisk statistik varit av stor vikt i prognosarbetet under 2020. Konjunkturinstitutet började från och med april 2020 ställa extrafrågor i Konjunkturbarometern till företagen om hur produktionen påverkats av covid-19-pandemin. Sedan i maj 2020 har Konjunkturinstitutet även skickat ut extraundersökningar till företagen rörande hur deras omsättning påverkats och hur de bedömer avvecklingsrisken för deras verksamhet.

Behovet av snabba indikatorer på BNP-utvecklingen var stort under våren 2020. Av den anledningen började SCB ta fram två nya månatliga indikatorer, försäljningsindikatorn och aktivitetsindikatorn. Försäljningsindikatorn baseras på momsregistret och ger en tidig indikation på försäljningen inom näringslivet.²⁷ Aktivitetsindikatorn är en skattning av BNP från både användnings- och produktionssidan och kan liknas vid SCB:s kvartalsvisa BNP-indikator fast på månatlig basis.²⁸ Dessutom har flera företag och myndigheter under 2020 bidragit med annan högfrekvent data, exempelvis varselstatistik, korttransaktionsdata och konkursstatistik, som kunnat användas i prognosarbetet.

STORA PROGOSREVIDERINGAR UNDER COVID-19-PANDEMIN

De prognoser som gjordes för 2020 under 2019 tydde på en generell avmattning i ekonomin. I början av 2020 väntades den dåvarande epidemin i Kina ge upphov till vissa produktionsstörningar, men sågs då främst som ett isolerat fenomen och en riskfaktor. Under de inledande månaderna av 2020 förvandlades epidemin till en pandemi och alla prognosmakare reviderade sina prognoser för BNP-tillväxten kraftigt i takt med att covid-19-pandemin lamslog både Sverige och omvärlden (se diagram 64 och diagram 65).

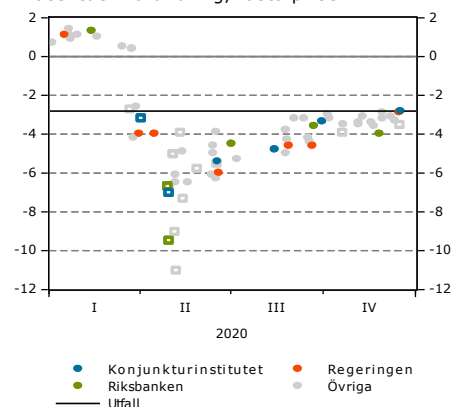
I april och maj var de ekonomiska signaler som fanns mycket negativa och prognosmakare kom generellt att överskatta

²⁷ Försäljningsindikatorn publiceras runt 20–25 dagar efter referensmånadens slut. I slutet av 2020 meddelade SCB att sista publiceringen av försäljningsindikatorn sker för referensmånad december 2020, därefter upphör publiceringarna. Se <https://www.scb.se/om-scb/nyheter-och-pressmeddelanden/naringslivets-forsaljning-stannade-av-i-november/>.

²⁸ Aktivitetsindikatorn publiceras ca 37 dagar efter referensmånadens slut. I april 2021 bytte SCB namn på aktivitetsindikatorn till BNP-indikator månad.

Diagram 64 Prognoser för BNP 2020

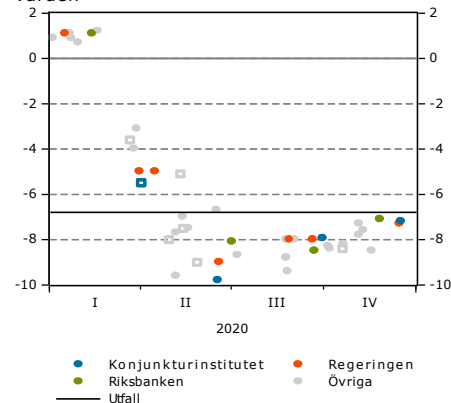
Procentuell förändring, fasta priser

Anm. Öppna fyrkanter markerar scenarier.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Prognoser för BNP i euroområdet 2020

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Anm. Öppna fyrkanter markerar scenarier.
Källa: Konjunkturinstitutet.

pandemins negativa effekter på ekonomin. Av de utvärderade prognosmakarnas prognoser gjorda från och med april för BNP-tillväxten i Sverige (se diagram 64), BNP-tillväxten i euroområdet (se diagram 65) samt sysselsättningstillväxten (se diagram 66) så var det endast en prognos som inte underskattade tillväxttakten. Alla prognoser publicerade från och med mitten av april överskattade samtidigt arbetslösheten (se diagram 67).

Covid-19-pandemin har påverkat hushållens efterfrågan på olika varor och tjänster kraftigt och därmed även inflationen. Inflationen har dessutom varit svår att mäta på grund av det kraftigt förändrade konsumtionsmönstret.²⁹ Prognoserna för KPIF-inflationen visar dock på en relativt samstämmig skara prognosmakare som under våren 2020 reviderade ner prognoserna för KPIF-inflationen under 2020 med ungefär 1 procentenhet (se diagram 68). Konjunkturinstitutets bedömning i april 2020 på knappt 0,5 procents KPIF-inflation var i linje med utfall.

UTVÄRDERING AV PROGNOSE R FÖR 2020

Resultaten för prognoserna avseende 2020 sammanfattas i tabell 10 i form av Konjunkturinstitutets ranking bland de olika prognosmakarna.

Tabell 10 Konjunkturinstitutets ranking för prognoser avseende 2020 publicerade under 2019 och 2020

	BNP	SYS	ARB	LÖN	KPIF	REPO_S	REPO_Å	OFS
Medelfel	3	1	3	2	3	5	1	2
Medelabsolutfel	1	3	3	1	1	3	1	2
Rotmedelkvadratfel	2	5	6	1	1	3	1	3
Antal prognosmakare	18	13	18	9	14	11	3	12

Anm. Variablerna är BNP-tillväxt (BNP), sysselsättningstillväxt (SYS), arbetslöshet i procent av arbetskraften (ARB), timlöneutveckling enligt konjunkturlönestatistiken (LÖN), inflation i konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF), reporänta vid årets slut (REPO_S), reporänta årsgenomsnitt (REPO_Å), offentligfinansiellt sparande i procent av BNP (OFS).

Medelfelet visar genomsnittet av prognosfelen, medan medelabsolutfelet visar medelvärde av absolutvärdet av prognosfelen. Rotmedelkvadratfelet beräknar medelvärdet av de kvadrerade prognosfelen, vilket innebär att stora prognosfel bidrar mer än proportionellt till medelvärdet.

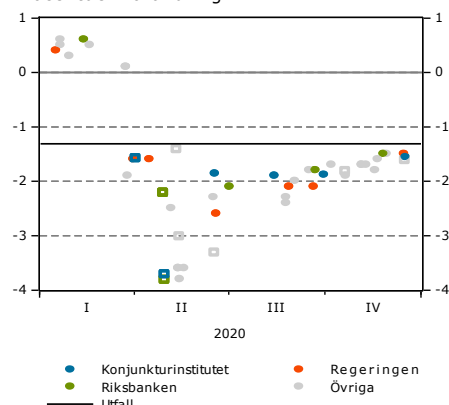
Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabellen visar att Konjunkturinstitutet stod sig väl i jämförelse med andra prognosmakare med avseende på prognoser för 2020. Konjunkturinstitutet hade högst prognosprecision enligt både medelabsolut- och rotmedelkvadratfelen för lönetillväxten,

²⁹ Se till exempel *Hantering av mätproblem relaterade till coronapandemin*, SCB, <https://www.scb.se/contentassets/265340bf64b24bdb8c2a15b71f3636da/hantering-av-matproblem-relaterade-till-coronapandemin.pdf>.

Diagram 66 Prognoser för sysselsättningen 2020

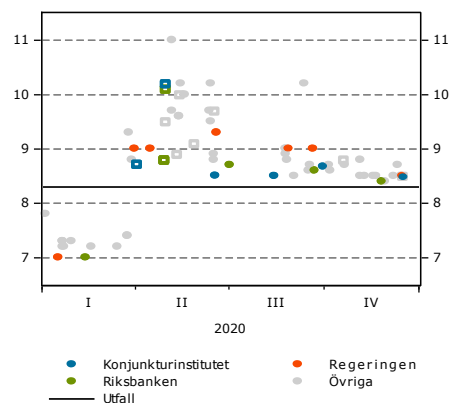
Procentuell förändring

Anm. Öppna fyrkanter markerar scenarier. Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Prognoser för arbetslösheten 2020

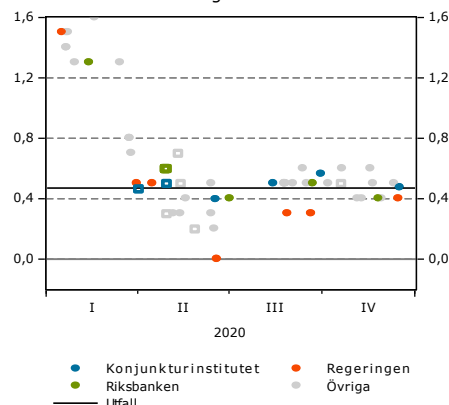
Procent av arbetskraften

Anm. Öppna fyrkanter markerar scenarier. Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 68 Prognoser för KPIF-inflationen 2020

Procentuell förändring

Anm. Öppna fyrkanter markerar scenarier. Källa: Konjunkturinstitutet.

KPIF-inflationen och reporäntans årsgenomsnitt. Enligt medelabsolutfelet hade Konjunkturinstitutet högst prognosprecision även för BNP-tillväxten. För övriga variabler var Konjunkturinstitutet bland de främsta. Även det systematiska felet, mätt med medelfelet, var relativt lågt. På grund av de exceptionella omständigheter som rådde under 2020 bör dock resultaten tolkas med försiktighet.

UTVÄRDERING AV PROGNOSE R FÖR 2016–2020

Tabell 11 visar Konjunkturinstitutets ranking för den längre utvärderingsperioden, där resultaten även är uppdelade på prognosernas horisont. Tabellen visar att Konjunkturinstitutet enligt de redovisade utvärderingsmått har varit bland de främsta prognosmakarna för de flesta variabler och horisonter. I synnerhet har Konjunkturinstitutets prognoser för innevarande år varit träffsäkra jämfört med andra prognosmakares. Enligt medelabsolutfelet har Konjunkturinstitutet placerat sig i topp för innevarande år för alla variabler med undantag för BNP-tillväxten, där prognoserna i stället varit näst mest träffsäkra. Innevarande år omfattar dock 2020, och för flera av variablerna kan resultaten därför till stor del förklaras av prognosfelen under covid-19-pandemin. Därför spelar timing och publiceringsdatum särskilt stor roll. För prognoserna för nästkommande år rankas Konjunkturinstitutets prognosprecision och systematiska fel som tillhörande den bättre halvan av prognosmakarna, med undantag för arbetslöshet och för precisionen i inflationsprognosen.

Tabell 11 Konjunkturinstitutets ranking för prognoser avseende innevarande (I) och nästkommande (N) år, 2016–2020

	BNP		SYS		ARB		LÖN		KPIF		REPO _S		REPO _Å		OFS	
	I	N	I	N	I	N	I	N	I	N	I	N	I	N	I	N
Medelfel	4	8	6	1	2	13	2	1	8	4	1	4	1	1	4	4
Medelabsolutfel	2	4	1	5	1	10	1	1	1	7	1	3	1	1	1	3
Rotmedelkvadratfel	3	5	1	4	2	11	1	1	2	6	1	2	1	1	2	3
Antal prognosmakare	18		13		18		8		11		10		3		11	

Anm. Definitioner av variabler och prognosfel finns i anmärkning till tabell 10.

Källa: Konjunkturinstitutet.